

Forskningsartikel

Alice resa in i Vänsterlandet

Marianne Liliequist

This article offers an analysis of the author's social and cultural journey into the world of left-wing politics in the 1970s. Drawing on an autoethnographic approach, the author's experiences as a young political activist are analysed intersectionally through interweaving the perspectives of gender, class, and place. Alice's political awakening occurred when she went to the university in 1969. The left-wing student movement was at its peak and, for Alice, becoming a student turned out to be the same as becoming a left-wing activist. She entered the university with feelings of inferiority, both for her working-class descent as being the first member of her family to enter into higher education and because of her growing up in the remote and sparsely populated area in the mountains of northern Sweden. To become a member of an ongoing worldwide student movement was like opening a new world which infused her with a feeling that she could make a difference. After some years as a member of a Marxist-Leninist party, she became more and more uncomfortable with the increasingly sectarian politics and authoritarian Stalinist worldview and eventually resigned with a sigh of relief.

Keywords: social mobility; autoethnography; leftist movement.

Artikeln behandlar författarens sociala och kulturella resa in i vänsterpolitikens värld på 1970-talet. Med hjälp av ett autoetnografiskt förhållningssätt analyseras författarens erfarenheter som ung politisk aktivist där kön, klass och plats sammanflätas. Alice politiska uppvaknande inträffade när hon gick på universitetet 1969. Vänsterstudentrörelsen var då som mest aktiv och för Alice kändes det som att detta med att bli student var detsamma som att bli vänsteraktivist. Hon kom in på universitetet med känslor av underlägsenhet, både på grund av sin arbetarklassstillhörighet och sin glesbygdsbakgrund. Att bli medlem av en världsomspännande studentrörelse innebar att en ny värld öppnades, och hon uppfylldes av en känsla av att medverka i något stort. Efter några år som medlem i ett marxist-leninistiskt parti blev hon dock mer och mer obekväm med den alltmer sekteristiska politiken och den auktoritära stalinistiska världsbilden och det var med en lättnadens suck som hon så småningom lämnade partiarbetet.

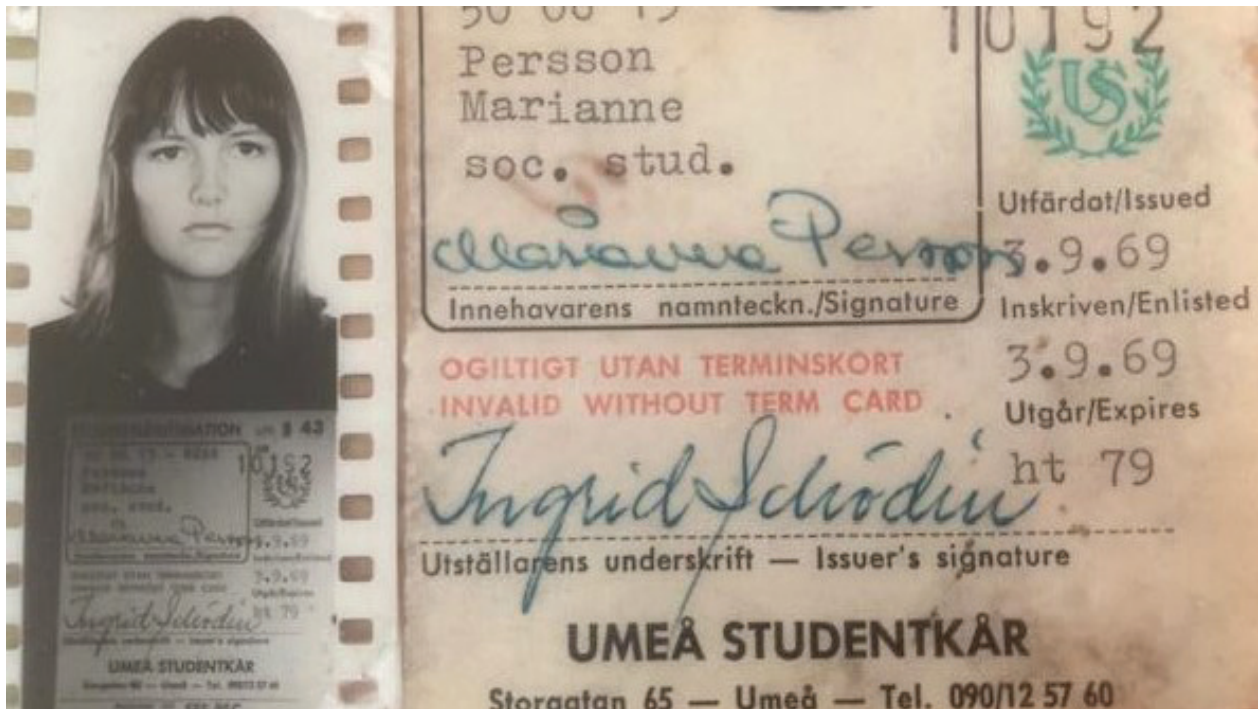
Nyckelord: social rörlighet; autoetnografi; vänsterrörelsen.

Aret är 1969. Alice tar studentexamen som en av de första i sin släkt och flyttar från glesbygden för att skriva in sig på Socialhögskolan i Umeå, men inte utan en viss vända. "Alla ser förstås att jag inte är någon riktig student!" är en ständigt återkommande tanke. Fyra år senare står Alice utanför järnverkets grindar i Luleå. Hon säljer Proletären och vändas på nytt: "Hjälp, de ser bergsäkert att jag inte är en riktig arbetare!" I den här artikeln analyseras vad som händer mellan dessa båda känslor av icke-tillhörighet. Detta görs genom en autoetnografisk analys av egna upplevelser (för Alice, det är jag, det) av tiden som student i 1970-talets Umeå.

Syftet är att göra en intersektionell analys (se t.ex. De los Reyes, Mulinari 2005) av hur kön, klass och plats

konstruerades och gestaltades i 1970-talets svenska vänsterrörelse. Utgångspunkten för studien utgörs av en syn på sjuttiotalsvänstern som en blandning av motkultur och ny social rörelse med politiska förtecken (jfr Melucci 1992). Sjuttiotalsvänstern karakteriserades av en motsägelsefull blandning av auktoritära förebilder och utopiska frihetsdrömmar. Umeå universitet på sjuttio-tioalet har ibland kallats för "Det röda Umeå" och i Alice ögon var detta att bli student lika med att bli vänster. Min studie koncentrerar sig på socialisationsprocessen, förvärvandet av kulturell och social kompetens, inläring av de kulturella koder som krävs för att man ska kunna ingå i ett visst socialt sammanhang (se t.ex. Liliequist 1993). En viktig del av sjuttiotalsvänsterns identitetsarbete symboliserades av yttre stiluttryck,

"Alice" bevis på sin studenttillhörighet

musik, utseende, uppträdande och språkbruk. Genom att betrakta stilarna som koder kan man avläsa attityder och värderingar, sättet att leva och att tolka verkligheten, livsstilen (se t.ex. Bjurström 1997).

Min studie intar ett inifrånperspektiv, vilket metodiskt innebär att jag först dyker rakt ner i minnen från sjuttio-talets känslor och tankar. Eftersom ens minnen ständigt omstöps i ljuset av senare erfarenheter har jag tagit hjälp av dagboksanteckningar och foton. Att ge mitt yngre jag ett annat namn hjälper mig att få mod att lägga fram sedan länge undanträngda känslor. Därefter tar jag ett steg tillbaka för att ur ett intersektionellt perspektiv analysera hur kön, klass- och glesbygdsmiljö påverkade mitt unga jags förhållningssätt och valmöjligheter.

Detta är min andra artikel om Alice (Liliequist 2011). I den första skrev jag främst om den vända och osäkerhet jag kände inför att göra etnografi av mina egna upplevelser. Först nu vågar jag mig på uppgiften på allvar, inspirerad av det autoetnografiska nätverk som initierats av etnologer från Umeå. De reaktioner jag har varit rädd för liknar de som Andrew Sparkes (2002) beskriver. Han tar upp hur autoetnografiska forskare ibland föraktfullt har betecknats som narcissistiska. Detta sätt att betrakta metoden påminner om den kritik som kvinnliga skönlitterära författare fick utstå på 1970-talet, när de använde sig av egna upplevelser i romaner. "Bekännelselitteratur" var det nedvärderande epitet som gavs denna nya romanform (Liliequist 2011: 49). De fördelar som har lyfts fram är inifrånkunskapen, den fylliga kontexten och inlevelsen som autoetnografien kan erbjuda (se t.ex. Bochner & Ellis 2002, Liliequist 2017: 240-242). Det har också höjts ett varningens ord för att autoetnografien skulle

kunna medföra hemmablindhet, det vill säga att det kan vara svårt att få syn på de kulturella mönster som finns/fanns i ens närhet. Samma ifrågasättande har över huvud taget forskare som studerar sin egen kultur fått erfa, till exempel samiska forskare. All inifrånkunskap bör hanteras på samma kritiskt reflekterande sätt som intervjumaterial överlag. Med hjälp av teoretiska perspektiv och metodiska verktyg distanserar forskaren sig, för att få syn på det som ligger bakom det förgivettagna (Liliequist 2016). Att ge det yngre jaget ett annat namn kan därmed också bli ett hjälpmedel för att distansera sig. Forskare använder sig alltid av egna erfarenheter, vare sig de är medvetna om det eller ej. Det personliga minnets subjektivitet är det enda man *kan* nå, även vid intervjuer med andra människor (Liliequist 2012: 242-244). Istället för att betrakta subjektiviteten som ett hot kan man använda den som en analytisk tillgång (se även Ehn 2011).

Mötet med studentvärlden - en kulturkrock

Alice inskrivning vid Socialhögskolan kan betecknas som en rituell tilldragelse som markerade början på socialisationen till student. Mötet med de andra studenterna innebar lite av en kulturkrock. Där stod, satt och låg i korridoren ett för Alice främmande släkte. Killarna långhåriga och skäggiga, tjejerna helt omålade, både tjejer och killar klädda i snickarbyxor, murarskjortor, grova arbetsklädnader, palestinaschalar (se även Jacobson 1980). Det kändes som att de här människorna befann sig i en helt annan värld än Alice. Hon hörde inte till dessa sofistikerade och bohemiska intellektuella, hon var

en enfaldig lantis som aldrig skulle kunna bli som dem. Det enda hon kunde hoppas på var att förbli osynlig så att de inte skulle upptäcka vilken bluff hon var – en dansbandsbrud som låtsades vara student.

Till sitt försvar försökte hon tänka på att hon minsann också försökt göra revolt, på högstadiet som Frostvikens första mods, men att föraktet och avståndstagandet från omgivningen gjorde att hon gav upp. För att slippa vara helt ensam och isolerad hade hon iklätt sig dansbandsbrudens utstyr; touperat hår, den lilla svarta klänningen och högklackat och gått på de danser i församlingshusen som var de enda träffpunkterna för bygdens ungdomar. På gymnasiet i Strömsund fanns det väl ett fåtal FNL-are (FNL var en rörelse som protesterade mot USA:s krig mot Vietnam) som gick omkring i sina snickarbyxor, men att kontakta dem var ju inte att tänka på för Alices del. De var betydligt yngre och dessutom barn till Strömsunds societet, i alla fall som Alice uppfattade det. Hur som helst var det inga arbetarungar från utbyarna med i det gänget, det kunde ju var och en förstå.

Discobruden

Trots den sjudande vänsterpolitiska aktivitet som omgav Alice, tog det en termin innan hon vågade sig på ett närmande till rörelsen. Hon sympatiserade vagt med vänsterns idéer, hade redan i gymnasiet via SSU tagit ställning för FNL-rörelsen och skrivit sitt specialarbete i gymnasiet om palestiniernas rätt till sitt land, men det handlade inte om det. Det handlade om hemortsrätt. Hon hade genom sitt ursprung – genom sin blotta uppenbarelse – ingen rätt att göra anspråk på att få tillhöra denna elaborerade skara, tycktes det som. Studentvänstern kändes alltför mycket medelklass, alltför intellektuell, alltför stilmedveten för att hon skulle våga sig på ett inbrytningsförsök. Istället kastade hon sig ut i en annan värld där hon kände sig ha mer rätt att delta, nämligen discolivet. Discodansen, inte studentvänstern, blev det som först öppnade upp världen och kunde ge svar på hennes längtan efter att komma bort från ödemarkskänslor och vemod för att istället stå mitt i världen, i händelsernas centrum, mitt i tiden, att visa: här är jag! Discofebren grep tag i henne fullständigt, som ett rus som inte krävde någon drog. Alice första termin som ”sopisstudent” (”sopis” var ett slanguttryck för Socialhögskolan) förflöt i ett fullständigt uppgående i discovärlden. Discotequen var relativt nymodiga inrättningar vid den tiden och hade definitivt inte hunnit komma till hennes hemtrakter ännu. Alice förvandlades nu raskt från dansbands- till discobrud. Efter att ha levt i ett flerårigt förhållande med en betydligt äldre, svartsjuk kille, kändes det underbart att bejaka sin frihet och hon kände sig som en kalv på grönbeta. Hon ville bara ut, ut, ut, hon ville flirta med snygga killar och hon ville framför allt dansa. Fredag-, lördag-, söndag- och onsdag kväll var hon först ut på dansgolvet på studentkårens disco (om man var där före en viss tid så var det fritt inträde) och sist därifrån. En liten starköl fick räcka kvällen ut,

mer hade hon inte råd med. För Alice räckte det med dansens euforiska rus.

Jag måste få beskriva kläderna hon hade på sig på sina discokvällar. För att göra lycka på discogolvet var nämligen stil och kläder mycket viktigt. Hade man inte det rätta utseendet, var det bara att gå hem. Bort med den touperade pagen, istället var det rakt, långt, hängande hår som gällde, hår som man kunde slänga med när man dansade. Bort terylenkjol och skjortblusar av elektriskt konstfibrer-material. Det som gällde var istället att skapa en personlig stil baserad på de nyaste innetrenderna. Det är en riktig konst det där, att med små medel åstadkomma ett ”rätt” utseende, en konst som Alice kände sig stolt över att behärska. Man tog helt enkelt och köpte sig en mörk kortkort kjol och ett par mörka byxor, båda på rea. Till detta ett lite dyrare överplagg från någon boutique (även detta ett nytt fenomen, liksom discotequen, det skulle som sluta på -que för att vara riktigt inne). Sedan gällde det att kombinera så att det blev lite olika varje gång. Batikfärgad t-shirt med kortkort kjol samt schal bunden kring midjan, svarta byxorna till svart Marimekko-tunika med lågt sittande bälte, långt linne som västklänning tillsammans med brun ribbstickad t-shirt och så favoritklädplagget: en ärvd 40-talsklänning av svart ylle med breda axlar som naturligtvis klipptes av till kortkort – helt rätt. Se där – för en billig kostnad klädd för att dansa natten lång till Creedence Clearwater Revival.

Varför kändes det lättare att komma in i discovärlden än i vänstern? Jag tror att studentvänsterns uppförande- och stilkoder var mycket svårare att komma åt och för Alice kändes det omöjligt att hitta nyckeln till koderna. Alice var i detta avseende inte bara begränsad genom sin klasstillhörighet, här blev glesbygdsuppväxten en extra barlast. Det handlade om en medelklassbaserad distinktion som måste läras in tidigt och som var extra svår för en ung människa från glesbygden, som inte hade haft chansen att instudera koderna på högstadiet och gymnasiet. Det var svårt att på egen hand veta var man skulle börja, hur man skulle bära sig åt för att komma in. Annat var det med dansen. På discogolvet existerade i viss mån klasslöshet. Alla visste visserligen vilka som var ”det vackra folket”, de kom mestadels från Umeås småborgarklass, men alla fick delta såtillvida att man hade rätt klädsel och dansade på rätt sätt. För att platsa krävdes endast iakttagelseförmåga och en viss slags ordlös och kroppslig kreativitet. Det krävdes endast maskering och man behövde inte säga något, bara dansa. Klasskillnaderna kunde därmed lättare döljas och klädkoderna var lättare att förstå. I alla fall upplevdes det så för Alice, som var uppvuxen med dansbandskulturen.

Steg ett – befrielsen från kärleken och kampen mot UKAS

En och annan kille slank ju också med hem till studentrummet, av rena farten, men hennes devis var: aldrig mer än en träff. Hon var inte intresserad av några nya band, nu när hon äntligen kommit igång

med att leva livet. Hon hade knappt några riktiga vänner, hon gick ut ensam på sina discokvällar och det kändes helt OK. Hon skulle ju ändå ut på discogolvet. Studentkorridor-kompisarna och kurskamraterna på Sopsis räckte gott och väl som sällskap.

Alice dansade en hel termin. Men på våren blev hon kär och då var det slutdansat. Kär i en sopiskille med vänsteråsikter, Görän. Görän sågs visserligen aldrig göra något aktivt i politiken, men åsikter hade han. Hon tyckte att han var underbar, klok och snygg. Han tyckte att hon var underbar och vacker, dock inte särskilt intellektuell lät han henne förstå. Detta retade Alice till vansinne, särskilt som hon inombords hyste en hemlig och – som hon upplevde det – högmodig övertygelse om sin egen intellektuella kapacitet. Denna tro på sig själv hade hennes morfar – fjällnybyggaren, småbrukaren och skogsarbetaren – ingjutit i Alice genom att betrakta henne som det mest begåvade barn som någonsin funnits, en känsla av självtillit som ingen hade lyckats ta ifrån henne och som i själva verket aldrig skulle lämna henne. Efter att under skoltiden ha varit van vid att dölja att hon var ett ”skol-ljus” för att inte bli mobbad kändes det konstigt att bli betraktad som obildad. Detta blev också slutligen kärleksrelationens fall. Alice fick ett utbrott över Göräns överlägsna attityd, gjorde tvärt slut på det hela och vägrade över huvud taget att prata med honom mer. Detta blev också början till en stegvis inslussning i vänsterrörelsen. För att dämpa smärtan över separationen och stå fast i sitt beslut, isolerade hon sig på sitt studentrum för att systematiskt läsa in sig på aktuell politisk litteratur. Hon koncentrerade sig särskilt på Palestinafrågan, eftersom frågan om Israels existensberättigande var den knäckfråga som hon upplevde stod i vägen för att hon helhjärtat skulle kunna engagera sig i en rörelse.

Det första steget var att gå med i den studentfackliga rörelsen, där kampen mot UKAS, den statliga studiereformen som kritiserades för att innebära likriktning av universitetsstudierna, och kampen för högre studiemedel dominerade. Clarté, den vänsterradikala studentorganisationen, som i själva verket utgjorde studentfraktionen inom KFML, Kommunistiska Förbundet Marxist-Leninisterna, hade bildat en enhetsfront för studentfackliga frågor, och det var till detta sammanhang hon anslöt sig. Eftersom hon fortfarande vacklade i sin syn på marxismen så var engagemanget i enhetsfronten ett lagom stort steg. Det visade sig dock att detta lilla försiktiga steg skulle bli helt omvälvande. Den känsla av befrielse som det innebar att glömma bort sig själv och sina problem för att uppgå i en gemenskap med andra som arbetade för något större fyllde henne med ett lyckorus som hon aldrig skulle glömma.

Egentligen är det lite märkligt att Alice, som aktiverade sig på grund av sitt brinnande engagemang i stora världspolitiska frågor som Vietnamkriget, Palestinafrågan och världssvälten, skulle ta sina första politiska steg i den studentfackliga kamp som hon egentligen brydde sig så lite om. Vad UKAS var iddes hon aldrig riktigt sätta sig in i och studiemedlen tyckte hon egentligen var mer än

tillräckligt tilltagna. Vad krävde dom egentligen, bortskämningarna? Van som hon var vid att hushålla med medlen under sin tid som inackorderad gymnasist, där varje nytt klädplaggsinköp med nödvändighet måste resultera i ett antal veckors pulversoppamiddagar (vilket innebar att hon och hennes kompisar antingen sydde om gamla ärvda klänningar eller också köpte tyg och sydde till lördagskvällarnas Folkets hus-danser), tycktes hon kunna leva helt normalt på sitt studiemedel och ändå få pengar över till ”lyxkonsumtion”. Men det sa hon ju förstås inte till någon.

Steg två – vänskapen och marxismen

Nästa steg i Alice utveckling till vänsteraktivist kom också i samband med förälskelse. Återigen drabbades hon av kärleken. Denna gång i en ny vän, Anna. Nej, det var inte så att Alice kom ut ur garderoben, begreppet lesbiskhet fanns inte ens i hennes föreställningsvärld annat än i form av de skumma rykten som var i svang om en gammal postfröken hemikring som sades visst vara pervers på något sätt. Nej, hon blev förälskad i bemärkelsen betagen i en helt ny slags människa, som inte liknade någon hon tidigare träffat. Mötet med Anna blev lika omvälvande som känslan av politisk tillhörighet. Anna var kortklippt, nästan snaggad, mörk, med sneda gröna ögon och höga kindben, kristallklar som is till sin personlighet, reserverad, värdig och i diskussionerna obönhörligt rationell i sin argumentering – det vill säga helt tvärt emot Alice i alla hänseenden och på alla sätt oändligt överlägsen, syntes det henne. Anna var helt enkelt en kvinnlig intellektuell och en dylik varelse hade Alice aldrig tidigare stött på. Anna var liksom genomlyst av sitt klara intellekt och ytterst strukturerad såväl i sitt tänkande som i den praktiska vardagen. Att möta henne var som att komma till ett klart, genomlyst lugnvatten och Alice lyftes för tillfället ur det grumliga känslotrask som hon för jämnan kavade runt i. Anna var, precis som förälskelser plägar vara, allt det som Alice inte var. Anna var ett värdigt föredöme och Alice försökte på alla sätt ta efter henne i livsstil och åsikter. Anna var övertygad marxist och snart hade Alice slut på alla sina motargument och efter att ha satt sig in i grunderna tog hon steget över till marxismen.

Maos lilla röda och utanförskap inom innevästern

Sagt och gjort. Alice tog konsekvenserna av sin insikt och anslöt sig som sympatisör till Clarté. Anna däremot, var emot all organiserad verksamhet, i alla fall för henne själv. Hon tog ställning för marxismen i teorin, men dess praktiska utformning var hon helt ointresserad av. Anna var i själ och hjärta individualist och kunde inte finna sig i att ingå i något kollektivt sammanhang. Alice var praktiker, för henne måste insikt och handlande följa på varandra. Om man visste att något måste göras, så krävde samvetet att man i praktiken utförde det. Allt annat var feget och oansvarigt.

Som sympatisör fick hon delta i en grundcirkel om ”marxismen-leninismens Mao Tse Tungs tänkande”. Mötena avslutades alltid med kritik och självkritik i Maos anda. Alice ville verkligen fördjupa sig i teorierna, men hon kunde inte låta bli att känna sig full i skratt när de kom till denna punkt. Det absurda gravallvaret hos deltagarna gjorde att mötet påminde henne om ”böna”, de bönestunder som predikant Lindé hade hållit hemma hos hennes mormor. Alice ådrog sig cirkelledarens missnöje när hon försökte lätta upp stämningen lite med att skämta. Under punkten: ”Har du under veckan brustit i att tjäna massorna?”, kunde hon på pin kiv säga saker som: ”Ja, jag hjälpte en gammal tant över gatan, men det visade sig att hon inte alls hade velat gå över gatan!” – och andra flamsiga svar som utvisade att hon enligt cirkelledaren, inte var riktigt ”politiskt medveten”. Cirkelledaren tog henne åt sidan för ett allvarligt samtal där han förutom att påpeka hennes omogenhet och opassande kommentarer, också kritiserade hennes klädstil och utseende, hon såg ut som en discobrud och det var inte lämpligt tydligen, om man skulle tjäna massorna. Alice reagerade med trots, det här var bara en sorts skenhelighet kände hon och hon skulle minsann inte ändra sig. Men ändrade sig gjorde hon ändå så småningom, i alla fall vad det gällde klädstilen, men hon blev aldrig kvitt den där känslan av skrattretande absurditet i att applicera Maos lilla röda på svenska aktivister. När sen hyresstrejken bröt ut 1972, gick hon efter ett tag ur Clarté och sällade sig till utbrytarna i Clarté-ml där hon kände sig mer hemmastadd.

Hyresstrejken bland studenterna i Umeå utbröt hösten 1971 på grund av en förvarnad hyreshöjning på 8 %. Tiden med Hyreskampfronten (HKF) hösten/vintern 1971–72 framstår i Alice minne som den lyckligaste och mest oproblematiska perioden i hennes liv som aktivist. Studenterna såg sig själva som föregångare i kampen för alla som led av de höga hyrorna. Dygnet var fullt av aktiviteter; dra stenciler, dela ut flygblad, sitta vid bokbord, delta på massmöten, organisera vakthållning i de studentkorridorerna som hotades av vräkning. Det passade Alice som var mer intresserad av praktiskt handlande än av teoretiska diskussioner. Diskussionerna kunde hon dock inte undgå att delta i eftersom dessa fördes överallt. De kom snart att handla om den kritik av Clartés linje i HKF som studenter från Clarté-ml framförde. Clarté-ml var studentförbund till KFML:r (Kommunistiska Förbundet Marxist Leninisterna: revolutionärerna) en avsöndring från KFML som nu benämndes KFML:s av utbrytarna, ess som i socialdemokrater. Kritiken bestod av flera delar, men det som Alice fastnade för var att kampen för socialismen måste ledas av arbetare. Alice låg vaken på nätterna och läste r-arnas teoretiska organ med temat ”Studenterna och klasskampen” och kände att hon måste ge dem rätt.

KFML:r – framme vid den trygga hemvisten

Alice övergång till r-arnas studentorganisation Clarté-ml var inte bara beroende av politiska, ideologiska överväganden. Återigen spelade identitetssökande och värderingar in. Det var med en känsla av lättnad som hon nu kunde släppa de något krampartade försöken att se ut och vara som ”dom”, ”flumvänstern” eller ”knätofsvänstern” som hennes nya kamrater kallade alla åt vänster som de ansåg inte menade allvar. Och för Alice, som under sin religiösa period i barndomen varit fast besluten att resa ut till Afrika som missionär, var steget inte långt till att proletarisera sig för att propagera kommunismens budskap bland industriarbetare. Om fattigdom och förtryck skulle utrotas så måste socialismen segra och för att detta skulle ske måste man få arbetarna med sig. Återigen, sagt och gjort: Alice flyttade till Luleå, tog anställning som järnverksarbetare på NJA (Norrbottens Järnverks AB) för att delta i KFML:rs driftcellsarbete.

I Clarté-ml och sedan i KFML:r kände hon sig uppskattad som den aktiva, inte särskilt teoretiskt bevandrade, person hon var. Med sin arbetarklassbakgrund hade hon hög status och behövde varken vaka på sin dialekt eller skämmas för att hon målade sig. Tvärtom, hon kunde fullt ut bejaka sådana drag som hon tidigare fått gömma undan, som att brodera julbonader och vara förtjust i julpyssel och påskpynt. Allt som hon tidigare kritiserades för räknades henne nu till godo. Att se ut som en dansbandsbrud eller discobrud och att hon inte var riktigt insatt i den vänsterpolitiska jargongen togs som tecken på att hon var en genuin arbetartjej.

Det var också en lättnad att slippa det som Alice upplevde som det underförstådda kravet på fri kärlek som var spridd i vänstern. Att vara progressiv innebar i många ögon att man skulle vara sexuellt frigjord. Man var pryd om man gick omkring med en föreställning om att romantisk kärlek krävdes för att ha sex. Visst hade Alice gjort sina ragningar på dansgolvet men det hade alltid skett på hennes egna villkor. Att ha sex bara för att visa sig frigjord i andras ögon kändes lika konstlat som de bokstavstroga maoisternas scoutmoral. Alice fick intrycket att det hos r-arna härskade en variant av den gamla goda dubbelmoralen som hon var van vid från uppväxten; det fanns dåliga flickor som låg runt och fina flickor som höll på sig till den utvalde. Den strävsamme arbetaren och arbetarhustrun som stod upp för sin rätt, tog sig en grogg på lördagskväll och demonstrerade på 1: a maj i bästa finkläder, var, som Alice uppfattade det, det rådande idealet hos Alice i r:arna. Det var inte heller någon särskilt rolig inställning, men då visste man åtminstone vad som gällde, tänkte hon.

Sammanfattningsvis kan man säga att Alice hade som proletariserad student vuxit in i sin roll som representant för sjuttiotalsvänstern och hennes sociala och politiska resa innehöll både komplikationer och vändor. Det handlade om utanförskap och sökande efter tillhörighet. Det handlade om längtan efter att uppgå i något större,

något meningsfullt, att delta i den världsomfattande kampen mot förtryck och fattigdom. Det handlade också om vad en klassresa kan innebära i form av vinster och förluster, om inläring av nya sociala koder och skam inför såväl lyckade som misslyckade kulturella förklädnader. Det handlade om en resa in i 1970-talets vänsterrörelse men också om det ständiga sökandet efter nya vägar och utvägar. Med sin arbetarklassbakgrund och glesbygdsryggsäck som ömsom barlast, ömsom fribiljett, sökte, förlorade och fann Alice, gång på gång en känsla av tillhörighet. Alices resa in i Vänsterlandet drevs både av ideologiska överväganden och identitetsmässigt sökande efter hemvist. Drivkraften utgjordes av en blandning av kaotiska, smärtsamma känslor och rationellt kunskapsökande. Genom att använda mig av autoetnografisk metod har jag kunnat komma åt känslor av skam och utanförskap som inte så lätt låter sig fångas med hjälp av intervjuer. De val Alice gjorde var beroende av hennes arbetarklassbakgrund i den norrländska glesbygden. Hon drogs till sammanhang där de kulturella koderna kändes hemtama. Från att ha blivit kallad plugghäst och professor under uppväxten, via att uppleva sig som ointellektuell i studentvänsterkretsar, till att därefter kunna slappna av i KFML:r med dess, som Alice upplevde det, antiintellektuella hållning. De politiska övergångarna följdes av stilmässiga förändringar. Dansbandsbruden blir till discobrud som förvandlas till maoist med palestinaschal och näbbstövlar (om än motvilligt), som sedan landar i fuskpälsmössa och tantkappa vid försäljning av Proletären utanför Systemet i Luleå. Mao hade bytts ut mot Stalin och detta blev också början till slutet för Alice resa in i det vänsterland som nu hade förstelnats i oförsonliga sekter. Med växande insikt och klarsyn avslutades Alice medlemskap i KFML:r efter några år när Luleåavdelningen uteslöts för sin kritik av stalinismen och kulten av den stålhårde ledaren. Det skedde med en suck av lättnad även om Alice fortfarande har sitt hjärta till vänster, men det är en annan historia.

Författarpresentation

Marianne Liliequist är professor emerita i etnologi vid Institutionen för kultur- och medievetenskaper. Hon arbetar för närvarande på en familjehistorisk och autoetnografisk artikel om sin mormor Kajsa,

småbrukarhustru från Frostviksfjällen, som ska ingå i en antologi med arbetsnamnet ”Mormor och jag”.

Referenser

- Bjurström, Erling (1997). *Högt lågt. Smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Boréa.
- Bochhner, Arthur P, Ellis, Carolyn (2002). *Ethnographically Speaking: autoethnography, literature and aesthetic*. Walnut Grove, Calif: AltaMira Press.
- De los Reyes, Paulina, Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.
- Ehn, Billy (2011). Doing-it-yourself. Autoethnography of Manual Work. *Etnologia Europaea. Journal of European Ethnology*, nr 41:1. s 53-54.
- Jacobson, Maja (1980). *Kläder som språk och handling. Om unga kvinnors användning av klädseln som kommunikations- och identitetsskapande medel*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Liliequist, Marianne (1993). Socialisation från vaggan till graven. I: Ehn, Billy (red.) *Kultur och erfarenhet. Aktuella teman i svensk etnologi*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Liliequist, Marianne (2011). Alice i Vänsterlandet. Ett autoetnografiskt projekt som gick på grund. *Kulturella Perspektiv*, nr 3-4, s 47-49.
- Liliequist, Marianne (2012). Barndomens tanter. Och några farbröder. I: Liliequist, Marianne, Lövgren, Karin (red.) *Tanten, vem är hon?: En (t)antologi*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Liliequist, Marianne (2016). ”Rethinking the proximities of interviewing”. I: Griffin, Gabriele (ed.) *Cross-cultural interviewing: feminist experiences and reflections*. London, New York: Routledge.
- Liliequist, Marianne, Westum, Asbjörg (2017). ”Gränsbygdens folk”: glesbygdens självbilder - en jämförelse mellan Lierne i Norge och Frostviken i Sverige. I: Öhman, Anders, Nilsson, Bo (red.) *Brännpunkt Norrland: perspektiv på en region i förändring*. Umeå: Bokförlaget h:ström - Text & Kultur.
- Melucci, Alberto (1992). *Nomader i nuet: sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg: Daidalos.
- De los Reyes, Paulina, Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber
- Sparkes, Andrew (2002). Autoethnography: Self-Indulgent or Something More? I: Bochhner, Arthur P, Ellis, Carolyn (ed.) *Ethnographically Speaking: autoethnography, literature and aesthetic*. Walnut Grove, Calif: AltaMira Press.

Citera den här artikeln: Marianne Liliequist. 2021. Alice resa in i Vänsterlandet. *Kulturella Perspektiv* 2021, vol. 30. Tema: Autoetnografi, s. 1–6.

Mottagen: 30 november 2020   **Reviderad:** 2 februari 2021   **Accepterad:** 11 maj 2021   **Publicerad:** 19 augusti 2021

Copyright: © 2021 Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0, som tillåter obegränsad användning, distribution och reproduktion i samtliga medieformat, förutsatt att ursprunglig(a) författare och källa uppges. Se <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Kulturella Perspektiv och författaren. ISSN 1102-7908 är en expertgranskad Open Access-tidskrift som publiceras av Föreningen Kulturella Perspektiv

OPEN ACCESS